

Honden en duikers

SIGNI-zoekhonden worden regelmatig ingeschakeld bij vermissingen, zowel door particulieren als instanties en overheden.

In de Hippocampus nr. 285 illustreert een foto met twee honden in een RIB het artikel met als titel 'NOB wil aanpassing ARBO-wet'. Toen ik de foto bekeek, vroeg ik me af wat de Nederlandse Onderwaterbond, en dus duikers, hiermee te maken hebben. Zoeken deze honden naar vermiste duikers aan of onder het wateroppervlak? Speuren ze naar dode duikers op de bodem? Duiken de honden naar verloren duikmateriaal (zou handig zijn) of vangen ze kreeften (zie <https://imgur.com/xbLK9vf>)? Omdat ik vermoed dat ook andere lezers van ons blad nieuwsgierig zijn, wilde ik deze vraag graag beantwoord zien.

Nadat de hond door zijn gedrag aangeeft iets te ruiken, is het tijd voor de duikers om te water te gaan.

Het artikel zelf loste het mysterie niet op. Ook het fotobijschrift 'SIGNI-zoekhonden worden regelmatig ingeschakeld bij vermissingen, zowel door particulieren als instanties en overheden' leverde behalve de vermisten geen extra hints op. Dan maar aan allesweter Google vragen wat hij over SIGNI weet en al snel botste ik op de URL www.zoekhonden.com. Van daaruit maakte ik contact met Esther van Neerbos en zo werd het mysterie ontrafeld.

Aan het begin van ons gesprek vraag ik Esther wat hun organisatie precies doet. Tijdens de voorbereiding van ons virtueel interview heb ik vruchteloos geprobeerd te betekenis te achterhalen door allerlei woorden voor 'hond' en 'zoeken' te combineren. Haar antwoord was echter eenvoudig en verrassend. SIGNI komt van 'Signalisation des Voies de Navigation Intérieure' en dus van het Europees betonningssysteem voor binnenwateren. Niet onbekend bij duikers. Deze naam verwijst naar de aanwijsrol van de honden bij het zoeken naar stoffelijke resten in het water.

Honden en duikers

De plaats waar de hond het geurspoor waarneemt wordt gemarkeerd met een boei.

De honden hebben goed werk verricht, er ligt wel degelijk een autowrak op de bodem.

We weten allemaal dat honden over een superieure reukzin beschikken en dat, mits aangepaste training, we hen kunnen gebruiken om naar dingen (zoals truffels, drugs, voedingswaren, ...), dieren (zoals bijv. wolven) en mensen, levend en/of dood, te zoeken. Er bestaan hiervoor verschillende technieken zoals spoorzoeken en 'air scenting' die elk hun voor- en nadelen hebben. Honden die aan 'air scenting' doen, gebruiken de aanwezigheid van iedere menselijke geur op het terrein.

verkleinen van het zoekgebied

De honden van SIGNI worden meestal ingeschakeld wanneer in een bepaald gebied een persoon (mogelijk) verdrongen is. Hierbij is tevens de exacte locatie van het stoffelijk overschot of de plaats van verdrinking onzeker. Het af te speuren wateroppervlak is door die opeenstapeling van onzekerheden te groot om met duikers de bodem af te zoeken. De honden kunnen een groot gebied snel controleren door vanaf een boot of de waterkant te zoeken naar menselijke geuren. Een stoffelijk overschot geeft immers

Een duiker maakt oppervlakte na inspectie van een autowrak onder water.

Een duiker brengt een nummerplaat aan boord, de zoekhond mag tevreden zijn.

een zeer lange tijd geur (gas) af dat naar de oppervlakte stijgt (nee, niet in de vorm van bellen). De honden zijn getraind op die specifieke geur en duiden de plaats met de sterkste waarneming aan. Hierdoor wordt eerst en vooral de aanwezigheid van een slachtoffer bevestigd en daarnaast ook het gebied dat met andere middelen doorzocht moet worden sterk ingeperkt. De honden zorgen er dus voor dat een uitgebreid zoekgebied op een snelle manier gereduceerd wordt tot een kleiner werkgebied dat beter geschikt is om met precisiemateriaal te onderzoeken.

Voor de honden zijn er geen beperkingen met betrekking tot de diepte en de temperatuur van het water en het type water. Ook zijn er nauwelijks beperkingen wat het tijdstip van verdrinking betreft. Toch wordt er gekozen om, tenzij bij hoogdringendheid, de zoekactie te plannen op momenten met gunstige omstandigheden om het zoeken optimaal te laten verlopen. Dit kan zelfs nadat het officieel politieonderzoek niets opgeleverd heeft.

De bovenstaande paragrafen lezen alsof het om een simpele procedure gaat: hond ruikt gassen, boot vaart naar de plaats en klaar is kees. Het geurspoor wordt echter sterk beïnvloed door wind en stroming. Bovendien kan de hond niet vertellen waar de boot naartoe moet varen. Het gedrag van de hond moet door de 'handler' gelezen en aan de schipper doorvertaald worden. Ook is het helemaal niet zeker dat er iets te vinden is. Hoelang vaar je rond voor je beslist dat er niets in het water ligt? De boot tot vlak boven de verdrongen persoon brengen, vergt een zeer goede samenwerking tussen hond, 'handler' en schipper.

waterzoekhonden vervangen duikers

Tijdens mijn verblijf in Amerika kreeg ik de kans om aan enkele trainingssessies van waterzoekhonden deel te nemen. Daar vervullen duikers een bijkomende, belangrijke rol in de training. De honden worden eerst getraind op het herkennen van de geur van menselijke resten op het land. Dit gebeurt door ze te belonen als ze tijdens trainingssessies potjes met menselijke resten vinden. De moeilijkheidsgraad van de oefening wordt beetje bij beetje verhoogd totdat de 'handler' het volste vertrouwen heeft in de speurcapaciteit van de hond op harde grond.

Dan volgt de overstap naar open water. Hierbij houden duikers het potje met resten vast. Aan het oppervlak trekken ze de aandacht van de hond en de schipper vaart in de richting die de hond aangeeft. Na een aantal keer legt de hond het verband tussen geur, richting geven en vaarrichting. Een geslaagde combinatie leidt de boot tot de duiker en tot de beloning met de hoogste waarde voor de hond. In de volgende stap trekt de duiker de aandacht van de hond en duikt een beetje onder als de hond hem opgemerkt heeft. De hond moet dan op de geur afgaan om de duiker te vinden en zijn beloning te krijgen. Stapsgewijs vergroot de afstand en de diepte, totdat de duiker vervangen kan worden door een verankerd geurpotje onder water. Nadat de duiker van het toneel verdwenen is, gaat de training verder. We belanden dan in de wereld van de pure 'K9 SAR'-technieken (Search and Rescue Dog Training) en dat valt buiten onze duiksport.

eerst de honden dan de duikers

De trainingmethode die ze in Amerika toepassen, wordt niet gehanteerd bij SIGNI. Zij trainen hun honden door het plaatsen van geurbronnen in ondiep water aan de kant. Hierdoor leert de hond op een eenvoudige manier de overgang van land naar water. Daarna gaat het richting boot. Daarnaast gebruiken ze ook het voorbeeldgedrag van getrainde honden op nieuwkomers. Honden kunnen zoals mensen ook leren door het kopiëren van het gedrag van anderen. Wat de trainingmethode ook mag zijn, de gouden regels bij hondentraining zijn herhalen, gaan voor succes en stapsgewijs vorderen.

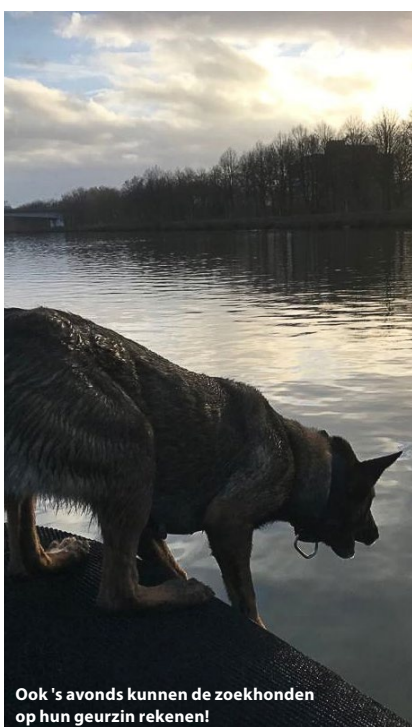
De foto in het artikel in Hippocampus nr. 285 verwees naar de samenwerking tussen het K9-team en de duikers. Als het hondenteam in de boot het vermoeden van de aanwezigheid van stoffelijke resten bevestigt en het zoekgebied bepaald is, gaat het duikteam, dat bestaat uit vrijwilligers, op zoek. De duikers kunnen dan het beperkt gebied uitkammen op zoek naar de bron van de geur en die bron is niet noodzakelijk een volledig lichaam. Alleen door die samenwerking kan de zoektocht tot een resultaat leiden. De Nederlandse Arbeidsomstandighedenwet (de zogenaamde Arbowet) bemoeilijkt het 'werken' met duiker-vrijwilligers en daarom werd die foto met twee honden bij het artikel geplaatst. Door de inspanningen van onder andere de NOB is er een gunstige evolutie in dit dossier.

Honden en duikers

Een tweede RIB, bemand met duikers, volgt de RIB met de zoekhonden.

De honden worden getraind door onder water geurbronnen op ondiepte te plaatsen. Ook hier is jong geleerd, oud gedaan!

Ook 's avonds kunnen de zoekhonden op hun geurzinnen rekenen!

Een foto vertelt nog steeds meer dan duizend woorden en nu was dit ook het geval. Als je tijd hebt, is het interessant om deze soort honden en de rest van het team te zien trainen, hopend dat je ze nooit nodig zal hebben. ■

PATRICK VAN HOESERLANDE

RN7: Stichting SIGNI-zoekhonden hielp mee met opsporing 59-jarige vermiste Nijmeegse vrouw: <https://bit.ly/vermistevrouw>

Vermissing Groningen: <https://youtu.be/H-9p1lVGDQk>

Politiek: Mogen SIGNI-zoekhonden vermisten blijven zoeken? <https://twitter.com/Signizoekhonden/status/146763555315896326>